
педагогічних та спеціальних інженерних дисциплін, що, в свою чергу, вплинуло на формування професійно значущих якостей особистості інженера-педагога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безрукова В.С. Педагогика. Проектная педагогика. Учебное пособие для инженерно-педагогических институтов и индустриально-педагогических техникумов. — Екатеринбург: Изд-во “Деловая книга”, 1996.—344 с.
2. Деятельность и личность инженера-педагога //Тезисы докладов к совещанию исп. НИР по проблемам инженерно-педагогического образования. — Минск, 1989.
3. Иванов В.Д. Дидактические основы преподавания электроэнергетических дисциплин. — К.: УМКВО, 1988.
4. Косырев В.П., Орчаков О.А. Актуальные проблемы курса методики и пути их решения //Содержание и методика психолого-педагогической подготовки инженеров-педагогов: Сб.науч.трудов — Моск. институт инженеров с.-х производства: СИПИ, 1990.— С.38-50.
5. Никифоров В.И. Основы и содержание подготовки инженера-преподавателя к занятиям: Учеб.пособие — Л.: Изд-во ЛГУ, 1987. — 41 с.

Тетяна ДЕВ'ЯТЬЯРОВА (ЗМІСТ)

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНИХ НАХИЛІВ У ПРОЦЕСІ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Головна мета інженерно-педагогічної освіти полягає у тому, щоби навчити майбутнього фахівця творчо мислити, знаходити варіативні засоби вирішення професійних завдань, уміти конструювати свою педагогічну діяльність залежно від педагогічних умов навчання і виховання, що змінюються, і вміти створювати власну педагогічну систему навчання тієї чи іншої професії. Стратегічним напрямком у досягненні цієї мети є удосконалення методичної підготовки сучасного інженера-педагога, у процесі якої відбувається формування і подальший розвиток його найважливіших професійно значущих якостей.

С.Батишев відзначає, що “сучасному підприємству, училищу або технікуму потрібен педагог, що має інженерну освіту, вищу робітничу кваліфікацію і вищу педагогічну підготовку” [3, 26-27]. Такі вимоги до професійної діяльності інженерів-педагогів вказують на інтегральний характер педагогічної та інженерної сторін їх професійної діяльності. Поглибити інтегровані процеси професійної освіти інженера-педагога можна, зокрема, шляхом удосконалення його методичної підготовки, тому що саме вона акумулює в собі і спеціальну інженерну і психолого-педагогічну підготовки, а в даний час “...особливу актуальність одержують питання взаємозв'язку інженерної і педагогічної діяльності на базі дидактичного проектування або проектної діяльності інженера-педагога у сфері навчання...” [4, 70].

Удосконалювати методичну підготовку майбутніх інженерів-педагогів доцільно шляхом індивідуалізації процесу навчання. Заснована на індивідуально-орієнтованому підході, дана технологія навчання потребує пошуку оптимальних форм і методів творчої самореалізації інженерів-педагогів як у ході навчання, так і в ході майбутньої професійної діяльності, виявлення й урахування професійно значущих якостей кожного студента. Розглянемо питання індивідуалізації методичної підготовки майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю.

Успіх педагогічної діяльності інженерно-педагогічних працівників визначається не тільки якістю здобутих професійних знань і умінь у процесі навчання у ВНЗ, але і тими професійними нахилами і здібностями, що забезпечують їхню педагогічну діяльність на творчому і пошуковому рівні. Тому, крім якісної сторони методичної підготовки, необхідно також забезпечити і розвиток професійно значущих нахилів і здібностей у майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю.

Аналіз освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціаліста за спеціальністю 7. 010104 “Професійне навчання. Технологія текстильної та легкої промисловості” показує, що майбутня професійна діяльність інженерів-педагогів передбачає їх роботу як майстрів (інструкторів) виробничого навчання, викладачів спеціальних дисциплін у ПТУ і технікумах швейного профілю, а також як інженерних працівників на підприємствах легкої промисловості.

Формування і розвиток професійно значущих нахилів і здібностей у майбутніх інженерів-

педагогів швейного профілю в процесі методичної підготовки – проблема непроста. Для її реалізації необхідна, насамперед, об'єктивна і чітка діагностика, що дозволила б не тільки стежити за ефектом навчання, а й визначала б рівень професійного становлення фахівця. Аналіз існуючих методик діагностування професійних нахилів визначив доцільність застосування опитувальника — багатофакторного визначника професійних нахилів (БВПН) [5] при тестуванні студентів. Даний метод діагностування професійних нахилів був уже апробований у ході наукових досліджень В.Бакатанової та одержав позитивну оцінку [1].

У ході проведення педагогічного експерименту з використанням цього опитувальника визначаються педагогічні нахили кожного студента до професій типу “людина-людина”, оскільки що майстер виробничого навчання ПТУ, викладач технікуму і ПТУ, викладач ВНЗ відносяться до професій саме цього типу. При виявленні спеціальних інженерних нахилів швейного профілю були визначені нахили до професій типу “людина-знакова система” (спеціальності: інженер-конструктор, інженер-технолог), “людина-художній образ” (спеціальності: художник-конструктор, кравець) і “людини-техніка” (спеціальності: швачка, контролер швейного виробництва).

При роботі з опитувальником БВПН для визначення кількісних характеристик педагогічних і спеціальних інженерних нахилів вводяться коефіцієнти, що визначають питому вагу педагогічних та інженерних нахилів у майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю. Для здійснення індивідуалізації навчання в експериментальних групах визначається рівень професійних нахилів кожного студента не тільки до педагогічних спеціальностей, а й до різноманітних груп спеціальностей швейного профілю. Для кількісної оцінки рівня нахилів вводяться коефіцієнти професійних нахилів за кожною професією. Після розрахунку коефіцієнтів професійних нахилів визначаються середні коефіцієнти до типів професій, що можуть приймати значення від 0 до 1.

На підставі виявлених професійних нахилів до того або іншого типу професій здійснюється індивідуальний підхід у процесі методичної підготовки з метою формування професійних нахилів у тих студентів, у яких вони слабо виражені і розвитку наявних професійних нахилів. В ході проведення формуючого експерименту протягом 1996-1998 рр. була розроблена й апробована методика індивідуалізації навчання в процесі методичної підготовки майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю. Домінуючим методом індивідуалізації методичної підготовки майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю є розробка системи індивідуальних завдань для самостійної роботи студентів, а також проведення й аналіз пробних уроків у формі ділових ігор, мікровикладання та ін. Зміст цих методів індивідуалізації навчання спрямований на формування і розвиток у кожного студента раніше виявлених професійних нахилів, зміна яких фіксувалася повторним тестуванням за опитувальником БВПН.

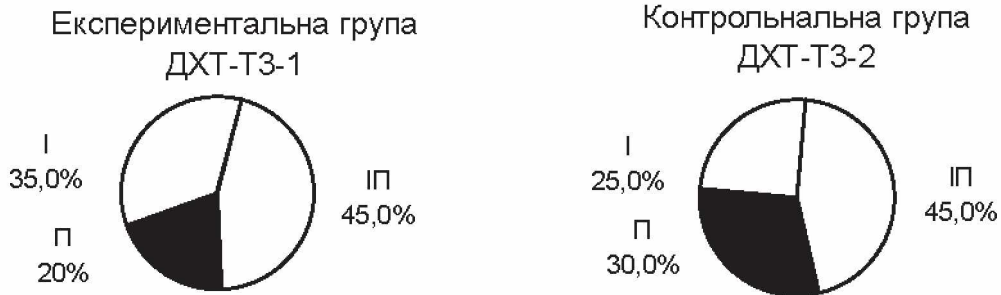
Розроблена технологія індивідуалізації навчання майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю в процесі їхньої методичної підготовки дозволила після закінчення формуючого експерименту зробити головні висновки про те, що крім підвищення якості академічної успішності в експериментальних групах спостерігалися і значні якісні зміни професійних нахилів. Так, професійні нахили студентів у ході проведення педагогічного експерименту в 1996-1997 і 1997-1998 навчальних роках змінилися в такий спосіб:

- кількість студентів, яким властиві професійно-педагогічні нахили, в експериментальній групі в 1996-1997 н.р. зросла в 3,3 рази відносно студентів контрольної групи, а в 1997-1998 н.р. — у 5 разів (див. Рис. 1);
- у 1996-1997 навчальній році в експериментальній групі, де до проведення експерименту мали педагогічні нахили 65% студентів, після завершення експерименту всі студенти мають педагогічні нахили, у той час, як у контрольній групі кількість цих студентів зросла тільки на 5%. В експериментальній групі 1997-1998 н.р. кількість студентів, яким властиві педагогічні нахили, зросла на 43, 2%, а у контрольній групі — на 9,5% (рис. 1);
- процес методичної підготовки майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю на підставі індивідуалізації навчання позитивно вплинув на розвиток не тільки педагогічних, а й спеціальних інженерних нахилів швейного профілю. Кількість

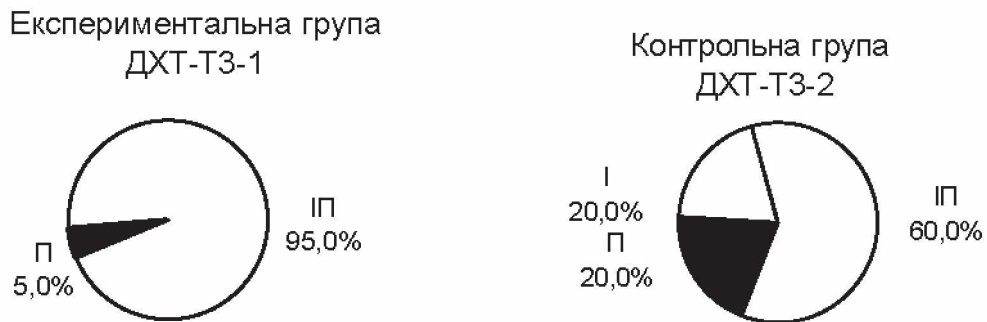
студентів, яким властиві ці нахили, в експериментальній групі 1996-1997 н.р. зросла на 15 %, а в контрольній — на 10%. У 1997-1998 навчальному році в експериментальній групі кількість студентів, яким властиві педагогічні нахили, зросла на 44%, а в контрольній групі ця кількість залишилася без змін (рис. 1).

1996-1997 навчальний рік

До експерименту

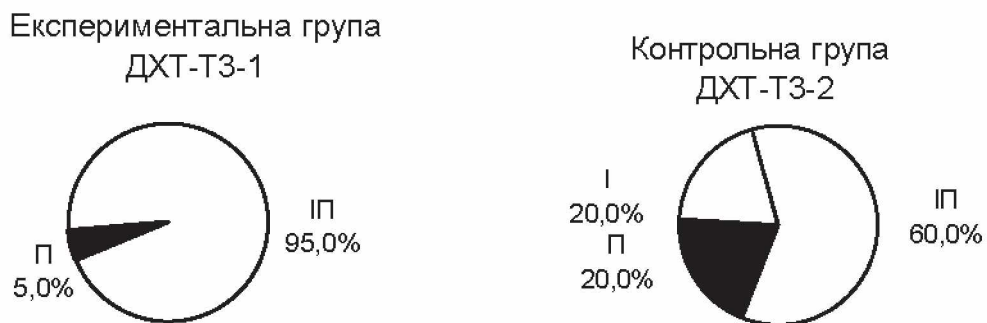

Після експерименту

1997-1998 навчальний рік

До експерименту

Після експерименту

Рис. 1. Діаграма розвитку в ході експерименту професійних нахилів майбутніх інженерів-педагогів.

Умовні позначення:

- ІІ — студенти, які мають і педагогічні, і спеціальні інженерні нахили швейного профілю;
- І — студенти, які мають педагогічні нахили та слабо виявлені спеціальні інженерні нахили швейного профілю;
- ІІ — студенти, які мають спеціальні інженерні нахили швейного профілю та слабо виявлені педагогічні нахили;
- С — студенти, які мають слабо виявлені спеціальні інженерні нахили швейного профілю та слабо виявлені педагогічні нахили.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакатанова В.Б. Психолого-педагогічні умови професійного вибору майбутніх інженерів-педагогів: Дис. ...канд. пед. наук. — Київ, 1997.
2. Васильєв І. Б., Дев'ятьярова Т.А. Управління якістю підготовки майбутніх інженерів-педагогів // Освіта і управління. — 1998. — № 2. Том 2. — С.95 - 99.
3. Батьшев С.Я. Прогностическая ориентация профессионального образования // Педагогика. — 1998. — № 6. — С. 22-27.
4. Методология исследования инженерно-педагогического образования: Сб. науч. тр. /Свердловск. 1987.
5. Основны теории и практики профориентации: Руководство к лаб. практикуму / Авторы составители В.И.Балахин, В.П.Заяц и др.; Науч. ред. Н.В.Кузьмина. — Л.: ЛТЦПОМ, ЛГПИ, 1990.

Наталія БРЮХАНОВА (ЗМІСТ)

ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ УМІННЯ ВЧИТИСЬ В ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Процес навчання у сучасній педагогіці трактується як співпраця викладача та учня. Ця діяльність “ґрунтується на взаєморозумінні й гуманізмі, на єдності їхніх інтересів і прагнень, метою якої є особистісний розвиток учня у процесі навчання й виховання” [1, 251]. Учень виступає тут не об'єктом навчальної діяльності, а рівноправною складовою процесу навчання, що надає йому певних переваг. Водночас, зростають і вимоги до учня, серед яких:

- вчасне та якісне виконання завдань викладача;
- самостійна робота із основною та додатковою літературою;
- планування свого часу;
- ефективно використання навчального часу з метою сприйняття та засвоєння нового матеріалу;
- здійснення самоконтролю та коректування власних дій та інше.

Отже, педагогіка співпраці передбачає залежність ефективності навчального процесу у рівній мірі від дій викладача, і від поведінки учня.

Людина, що вступила до будь-якого вищого навчального закладу (ВНЗ), як правило, вже має десять-п'ятнадцять років навчального стажу. До ВНЗ вона закінчила середню загальноосвітню школу, ліцей чи ПТУ, технікум, коледж. Але в цих закладах, навчаючи тих чи інших предметів, не навчають цілеспрямовано головного — як треба вчитися. До того ж, організація навчального процесу у цих закладах — різна, а зумовлює, що в студентів у процесі навчання виникає багато проблем, які розв'язуються ними інтуїтивно або за допомогою досвіду, який надбано хаотично,